

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

Станіславської Катерини Ігорівни, доктора мистецтвознавства, професора, професора кафедри музичного виховання Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого на дисертацію **Жукова Владислава Валерійовича «Реаліті-шоу в українському телевізійному просторі: культурологічний аспект творення»**, подану до захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 034 «Культурологія» галузі знань 03 «Гуманітарні науки».

1. Актуальність теми дослідження.

Сучасне суспільство – суспільство інформаційне. Люди орієнтуються у світі та визначають свої дії, ґрунтуючись на нормах та ціннісних установках, які подають їм засоби масової комунікації. Насамперед це стосується телебачення, що є одним із найпопулярніших видів дозвілля. Що саме транслює телеекран і чи підвищує він рівень духовно-моральної культури – питання актуальне і вкрай непросте. Тема стає ще більш злободенною, якщо йдеться про такий телевізійний жанр, як реаліті-шоу. Ведуться нескінченні суперечки щодо впливу реаліті-шоу як на суспільство в цілому, так і на психіку окремих людей. Однак безперечним є те, що реаліті як жанр привертає увагу – науковців, журналістів, меїда-фіхівців і численної глядацької аудиторії.

Реаліті-шоу – це модель людської поведінки в запропонованих обставинах. Попри суто ігровий та розважальний формат реаліті-шоу є своєрідною соціальною «лабораторією», на підставі експериментів якої можна зробити низку висновків про характер соціальних відносин не лише всередині телереальності, а й поза нею.

Поринаючи у віртуальну реальність таких шоу, глядач отримує можливість пережити всю гаму почуттів та емоцій, які демонструються на

екрані. А учасники реаліті-шоу часто стають зразками для наслідування або навпаки не-наслідування.

У цілому, реаліті-шоу як один із символів після-постмодерної культури постає глибоким зрізом світоглядних та комунікативних констант сучасної людини. Все зазначене актуалізує представлене дослідження.

2. Наукова новизна результатів дисертації.

Наукова новизна логічно вибудовується навколо концептуалізації головної дефініції дослідження – реаліті-шоу як жанроформи після-постмодерної доби в її культурологічних координатах. Дисертація безперечно доповнює новими результатами сферу української гуманітаристики, зокрема: визначено засадничі риси реаліті-шоу, розроблено авторську класифікацію, виявлено специфіку виражальної системи реаліті-шоу в контексті сучасної аудіовізуальної культури, намічено періодизацію досліджуваної жанроформи в українському телевізійному просторі, окреслено культурні архетипи українських реаліті-шоу.

3. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації.

Теоретичне значення роботи полягає в простеженні та обґрунтуванні основних аспектів творення та функціонування реаліті-шоу в українському телевізійному просторі, що накреслює видимі перспективи для подальших наукових досліджень, зокрема міждисциплінарного спрямування.

Практичні результати дослідження можуть бути використані в навчальному процесі закладів різних профілів, у професійній діяльності фахівців медіасфери, в журналістиці та ін.

4. Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукова обґрунтованість основних положень і висновків дисертації обумовлена глибоким опрацюванням теоретичних джерел, достовірністю наведених даних, доведеною самостійністю виконання дослідження, емпіричною перевіркою теоретичних і прогностичних тверджень.

Особливо цінним є власний практичний телевізійний досвід дисертанта, що сприяв дослідженню проблеми не лише з боку теоретичного підґрунтя, а і «зсередини» виробничого процесу.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

У процесі наукового пошуку використано комплекс теоретичних та емпіричних методів, відповідних науковій галузі та дослідницькому вектору теми. Обрана методологія є доречною і переконливою. Поставлені наукові завдання виконані в повному обсязі.

Серед обраного методологічного базису хочу відзначити *соціокомунікативний підхід*, адже саме він обумовив причинно-наслідкові зв'язки масштабів реаліті-шоу на сучасному екрані та їхньої популярності, тематики й специфіки.

6. Апробація результатів дисертації. Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових публікаціях.

Результати дисертації пройшли апробацію на декількох наукових конференціях в період 2020–2022 рр. Представлено 9 наукових публікацій, серед яких: 4 статті та 5 тез доповідей на наукових конференціях.

7. Структура та зміст дисертації.

Структура дисертації є стрункою і логічною: вступ, три розділи з висновками до розділів, загальні висновки, список використаних джерел, додатки. Зміст дисертації розкривається послідовно і системно, від загального до часткового. Висновки свідчать про досягнення мети і розв'язання поставлених завдань.

8. Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях. Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

У дисертації не виявлено порушень академічної доброчесності.

9. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

1. На с. 55 автор зазначає: «Лише одна незмінна риса, яка продовжує поєднувати культури постмодерну та після-постмодерну – це те, що мистецтвом може вважатись все, без особливих правил і кордонів». Цікавить думка здобувача: за якими тоді ознаками ми сьогодні все ж таки можемо розрізнити мистецтво і не-мистецтво? Чи – не можемо?

2. Автор зазначає, що глядачі певної категорії «часто стають жертвами телевізійної ілюзії, сприймають реаліті-шоу, як документалістику та не бачать різниці між справжнім життям та телевізійною “реальністю”» (с. 102), і слово «реальність» іде в лапках. Охарактеризуйте коротко, тезисно специфіку телевізійної реальності.

3. Дещо гумористичне запитання: на с. 59 автор пише: «...у реаліті-шоу “Холостяк” (СТБ) глядачі спостерігають за спробами жінок з особливими потребами знайти своє кохання». Традиційно вислів «особливі потреби» використовується в контексті інклюзії. То ж про які «особливі потреби» йдеться у цьому контексті?

4. Завжди виступаю з позиції, що дисертацію варто оцінювати за те, що в ній є, а не за те, чого в ній немає. Але все ж таки мені не вистачило згадування однієї категорії постмодерної та після-постмодерної культури – *перформативність*. Як на мене, перформативність, що протистоїть театральності і втілює злиття змісту з формою, є однією з характерних рис і навіть методологічних засновків реаліті-шоу. Розгляд екранних творів (зокрема реаліті-шоу) в контексті перформативності потенційно може бути одним із перспективних напрямків подальших досліджень у сфері аудіовізуальних форм.

У цілому, дисертація створює дуже позитивне враження, і цей матеріал у вигляді науково-навчального видання може стати в пригоді фахівцям, викладачам, митцям у сфері аудіовізуального мистецтва. Але при підготовці рукопису до видання слід приділити значну увагу літературному редагуванню.

10. Загальний висновок і оцінка дисертації.

Дисертація Жукова В. В. «Реаліті-шоу в українському телевізійному просторі: культурологічний аспект творення» є завершеним, самостійним, актуальним дослідженням, виконаним на високому науковому рівні відповідно до вимог «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), а її автор Жуков Владислав Валерійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 034 «Культурологія» галузі знань 03 «Гуманітарні науки».

Офіційний опонент:

доктор мистецтвознавства, професор,
професор кафедри музичного виховання
Київського національного університету
театру, кіно і телебачення
імені І. К. Карпенка-Карого

К. І. Станіславська

Підпис *К. І. Станіславська*

ЗАСВІДЧУЮ

НАЧАЛЬНИК
ВІДДІЛУ КАДРІВ

Лешко К. Ф. Гончарова